

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
40 (1997-1998)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-18-4

001 3811

BRNO 1999

PD 4423

S 9990385

395

250, ✓

PŘEHLED VÝZKUMŮ 40 (1997-1998)

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: ps@isibrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla,
Richard Zatloukal

Na titulním listě: Mikulčice - sídliště na "Klášteřisku"

Tisk: BEKROS

Náklad: 350 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou

© 1999 by the Authors

All rights reserved

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

Počátek druhé fáze lze spatřovat na přelomu 13. a 14. století ve výstavbě " věžových domů", které byly budovány z kamene v těsné návaznosti na starší dřevohliněné stavby. Pod průjezdem a pod částí západního křídla dvorního traktu Starobrněnská č. 8 byly objeveny základy stavby lichoběžníkového půdorysu o stranách 7,6 (č. k. 946) x 8,1 (č. k. 998) x 7,6 (č. k. 999) x 7 m (č. k. 996). Relikty zdi se dochovaly ve výšce, respektive byly zapuštěny do podloží 2,8 m hluboko. Zeď č. k. 946 o celkové délce 7,6 m a síle 0,5 až 0,6 m, byla druhotně využita jako základové zdivo pro mladší, patrně barokní, přístavbu dvorního křídla. Zeď č. k. 998 o délce 8,1 m a síle 0,7 m je provázána se zdí č. k. 946. Zdivo bylo v druhotné fázi doplněno dvěma cihlovými výklenky. Výklenky o rozměru 0,32 x 0,42 m se nacházely 2,2 a 3,9 m od koutu zdi č. k. 946 a 998 ve výšce 1,5 m nad původní podlahou. Zeď č. k. 999 o zachované délce 3,2 m (předpokládané 7,6 m) byla ve své východní části ubourána při přestavbě suterénu věžového domu na renesanční stavbu, respektive sklep. Zeď je provázána se zdí č. k. 998. Zeď č. k. 996 se zachovala v délce 5,1 m. Zbývající část o předpokládané délce asi 2 m byla zničena v důsledku stejných úprav jako č. k. 999. Její šířka kolísá mezi 0,74 a 0,8 m. Při koruně dochovaného zdiva byly dva cihlami vyzděné bankály oken. První ve vzdálenosti 0,6 m a druhý 3,1 m od koutu zdi č. k. 996 a 946. Dosahovaly výšky asi 0,9 m a hloubky 0,4 m. Kolmo ke zdi č. k. 946, ve vzdálenosti 1 m od rohu s č. k. 996, byla přizděna základová příčka č. k. 997 pro výše zmiňovanou raně novověkou (renesanční) přestavbu. Mezi zdmi č. k. 996, 990 a 997 bylo sondou dosaženo dna objektu (výplň tvořily stavební suti). Původní podlaha suterénu byla maltová.

Třetí stavební fázi předcházela demolice v důsledku požáru na přelomu 13. a 14. století. V takto uvolněném prostoru byly vystavěny nové kamenné domy, které již zcela respektovaly uliční čáru a funkčně byly spojeny se starší zástavbou tvořenou "věžovými domy". Nová zástavba, využívající čelní prostory městišť, pokračovala postupně až do začátku 16. století, kdy došlo k zásadní přestavbě. Dokladem toho jsou výplně renesančních odpadních jímek, které tvoří převážně stavební suť. Za této situace byl demolován i "věžový dům II" a pouze jeho suterén byl určitou dobu využíván jako sklep a poté zcela převrstven mladší zástavbou.

Výzkum v prostoru dvorů Starobrněnská 6 a 8 zachytil v různém rozsahu celkem 16 odpadních jímek. Osm z nich náleželo 13. století, jedna spadala do druhé poloviny 14. století, další byla keramickým materiálem datována do první půle 15. století. Jímka č. k. 620 obsahovala celek unikátních gotických kachlů s figurálními motivy z konce 15. století. Čtyři pocházely z období raného novověku. Velké množství materiálu z období renesance přinesla jímka č. k. 613 (celé keramické tvary, zlomky skleněných nádob). Jedna jímka nebyla datována.

David Merta, Archaia pracoviště Brno.

Resumé:

Brno (Bez. Brno-město). Starobrněnská Gasse Nr. 2, 4-6, 8. Siedlung. Hallstattzeit (Horákov-Kultur). Mittelalter (10., 12.-15. Jh.). Neuzeit (16.-18. Jh.). Rettungsgrabung.

BRNO (Brno-město)

Sukova ul., parc. č. 141/1. Sídliště. Středověk. Záchranný výzkum.

Výzkum (akce A 15/97) byl vyvolán v souvislosti s výkopem pro vodovodní přípojku před domem č. 8, omezil se však pouze na dokumentaci profilů archeologickým souvrstvím a částečné preparaci jedné ze situací.

Při sledování zemních prací podařilo zachytit zajímavou situaci, bohužel jen v omezeném výsoku. Šlo především o žlábek k. 501 orientovaný ve směru zhruba S – J, který

byl vyhlouben přímo do sprašového podloží a na jehož jižní stěně a vně jižního okraje byla nadusána kamenitá vrstvička k. 105. Vznik relativně mělkého žlábků lze klást nejspíše do 14., či na přelom 14./15. stol., což dokládají zlomky keramiky ze záspy Šlo patrně o fragment sídlištní aktivity související s osídlením před hlavní městskou hradbou.

Rudolf Procházka, ARCHAIA, pracoviště Brno

Prameny:

Procházka, R. 1997: BRNO – Sukova ul., vodovodní přípojka. Nálezová zpráva č.j. 15/97 uložená v archivu brněnského pracoviště společnosti ARCHAIA.

Resumé:

Brno (Bez. Brno-město). Sukova Gasse. Siedlung. Mittelalter. Rettungsgrabung.

BRNO (okr. Brno-město)

Nám. Svobody 8, parc. č. 130. Sídliště. Středověk, novověk (13. - 17. stol.). Záchraný výzkum.

Archeologický výzkum (akce A 33/97) byl vyvolán celkovou rekonstrukcí neorenesančního měšťanského domu na parcele č. 130 a jeho realizace byla provedena formou plošného terénního výzkumu spolu s dohledem nad prováděnými stavebními pracemi.

Lokalita je umístěna na mírně klesajícím východním svahu, původně skloněném rovněž severně, směrem ke korytu dnes zaniklého Městského potoka, jenž protékal ulicí Koblišnou. Podloží je tvořeno kvartérní sprašovou návějí, nasedající na zelenavou jílovitou vrstvu. Na povrchu spraše je zachován souvislý pokryv holocénního půdního horizontu, tvořeného černozemí (až 0,4 m silný). Prostředí středověkých kulturních vrstev je silně zavlhčeno, což souvisí se stavem spodní vody. Její úroveň bylo dosaženo na niveletě 209,75 m. n. m. Původně svažité povrch parcely byl v průběhu staletí zcela vyrovnán, respektive překryt zástavbou či komunikačními plochami. Rozsah odkrytých archeologických situací se pohybuje v rozmezí cca 214 až 210 m. n. m, s výjimkou některých zahloubených objektů. Umístění v bezprostřední blízkosti rekvantovaného průsečíku dopravních tras na jednom z hlavních tržišť města Brna řadí tuto dispozici v rámci brněnské aglomerace mezi nejprestižnější parcely.

Existence zástavby parcely domu na nám. Svobody 8, městiště při jednom ze dvou hlavních brněnských tržišť, se důvodně předpokládá již na počátku 13. století, v období kdy se Brno formuje v pevně institucionalizované středověké město. Archeologický výzkum, kromě úkolu postřehnout a zdokumentovat archeologické památky na lokalitě, mohl pomoci doložit v hlavních rysech stavební vývoj na zmíněné parcele. Nezastavěnou plochu dvorního traktu, pokrývala recentní betonová dlažba (v průměru 214, 70 m n. m.). Po jejím odstranění a odtěžení planýrky těžkou mechanizací začal vlastní archeologický výzkum. Nutno přiznat, že podle dostupných informací (Eliáš, 1996) se v těchto místech nějaké novověké stavební zásahy nepředpokládaly. Odkrytá terénní situace však tyto iluze rozptýlila. Zde nutno upozornit, že některé závěry stavebně historického průzkumu stavby musely být po překvapujících zjištěních archeologického výzkumu zejména v prostorách suterénu a prvního podlaží sanovaného domu výrazně korigovány.

Archeologicky zjištěné středověké kulturní vrstvy na zkoumané parcele lze na základě stratigrafie a předběžného rozboru keramického materiálu rozdělit na několik hlavních horizontů (1. polovina 13. století, 2. polovina 13. až počátek 14. století, 14. století, 15. století,